

Vides aizsardzības un
reģionālās attīstības
ministrija

**Konkursa “Eiropas Padomes Ainavas balva”
astotās sesijas
*Latvijas nacionālās atlases***

PIETEIKUMA VEIDLAPA

Eiropas Padomes Ainavas balva - Eiropas Padomes goda apbalvojums diploma veidā, kas apliecina vietējās pašvaldības, vai to apvienību darbības plānu vai pasākumu ieviešanu, vai arī ievērojamus valsts un nevalstisko organizāciju ieguldījumus, lai nodrošinātu ilgtspējīgu ainavu aizsardzību, pārvaldību un/vai plānošanu¹.

Konkurss „**Eiropas Padomes Ainavas balva**” (turpmāk - Konkurss) – iniciatīva, kuru saskaņā ar Eiropas ainavu konvencijas 11. pantu reizi divos gados rīko Eiropas Padomes ģenerālsekretariāts, lai piešķirtu Eiropas Padomes Ainavas balvu².

Latvijas nacionālā atlase – konkurss, kuru atbilstoši Eiropas ainavu konvencijai, Eiropas Padomes rezolūcijai CM/res(2008)3 un Vides aizsardzības un reģionālās attīstības ministrijas (turpmāk - VARAM) nolikumam reizi divos gados organizē VARAM, lai Konkursa kārtējai sesijai izvirzītu Latvijas pārstāvi.

Latvijas nacionālās atlases mērķis ir veicināt sabiedrības izpratnes veidošanos par Latvijas ainavu vērtību un mainību, kā arī sabiedrības lomu ainavu attīstībā, apzinot labāko pieredzi ainavu aizsardzībā, kopšanā un pārvaldībā, kas gūta, gan īstenojot praktiskus pasākumus, gan uzlabojot ainavu pārvaldību, tostarp pētniecību un plānošanu.

Latvijas nacionālās atlases uzdevumi - katrā plānošanas reģionā identificēt labās prakses piemērus ainavu aizsardzībā, kopšanā un pārvaldībā, t.sk. pētniecībā un plānošanā un popularizēt tos, kā arī noteikt Latvijas pārstāvi līdzdalībai Konkursa sestajā sesijā.

Nacionālajā atlasē aicinātas piedalīties Latvijas pašvaldības, to apvienības, valsts institūcijas un nevalstiskās organizācijas, kas ir devušas ieguldījumu ainavu aizsardzībā un pārvaldībā, t.sk. plānošanā un praktisku pasākumu īstenošanā. Pašvaldības, valsts institūcijas un nevalstiskās organizācijas var pieteikt arī juridisko un privātpersonu īpašumos īstenotus projektus, ja tie atbilst pašvaldību un attīstības plānošanas dokumentiem vai valsts institūciju kopīgiem projektiem un ieteikumiem.

Pieteikt var īstenotus projektus/iniciatīvas ar reāli uztveramu ieguldījumu ainavu aizsardzībā, pārvaldībā un/vai plānošanā (piemēram, rekultivācijas, publiskās ārtelpas labiekārtojuma projekti, pētījumi, ainavu plāni vai publiskas kampaņas, iesaistot sabiedrību), kas kalpotu par piemēru ainavu kvalitātes uzlabošanai arī citās pašvaldībās un Eiropas ainavu konvencijas dalībvalstu teritorijās. Lai novērtētu ieguldītā darba ilgtspēju, pieteiktajam projektam/iniciatīvai jābūt pabeigtam/ai līdz 2019.gada 31.decembrim³.

Katrs pieteicējs drīkst iesniegt vienu pieteikumu, latviešu valodā aizpildot šo pieteikuma veidlapu. Tai var pievienot vizuālos materiālus - ne vairāk kā 10 fotoattēlus, 3 posterus vai bukletus, kā arī vienu video materiālu, kas nav garāks par 10 minūtēm.

¹ Eiropas Padomes 2008. gada 20. februāra rezolūcija CM/Res (2008)3 par Eiropas Padomes Ainavas balvas konkursa noteikumiem, pieejama tiešsaistē angļu valodā: CM/Res(2008)3 https://search.coe.int/cm/Pages/result_details.aspx?ObjectID=09000016805d3d39

² Eiropas ainavu konvencija Eiropas Padomes Ministru komitejā pieņemta 2000. gada 19. jūlijā, savukārt 2000. gada 20. oktobrī Florencē (Itālijā) nodota parakstīšanai citām Eiropas Padomes dalībvalstīm; Eiropas ainavu konvencija tiešsaistē pieejama: <https://www.coe.int/en/web/conventions/full-list/-/conventions/treaty/176> (angļu valodā); <https://likumi.lv/ta/lv/starptautiskie-ligumi/id/1265> (latviešu valodā)

³ Iniciatīva var būt turpināta arī pēc 2019. gada 31. decembra. Taču nacionālajā atlasē piesaka tikai tās aktivitātes, kas veiktas līdz 2019. gada 31. decembrim

Aizpildītu pieteikuma veidlapu un pievienotos materiālus ar norādi “Ainavas balva” jāiesniedz Vides aizsardzības un reģionālās attīstības ministrijā līdz 2022. gada 1.jūlijam vienā no šādiem veidiem:

- sūtīt elektroniski uz elektroniskā pasta adresi pasts@varam.gov.lv;*
- sūtīt papīra formātā uz adresi Peldu iela 25, Rīga, LV-1494. Pasta sūtījumā obligāti jāiekļauj pieteikuma izdruka papīra formātā un datu nesējs ar pieteikuma veidlapu un vizuāliem materiāliem elektroniskā formātā.*

* * *

I. PIETEIKUMA IESNIEDZĒJS

1. Pašvaldība,
valsts
institūcija,
vai
nevalstiskā organizācija

Ādažu novada pašvaldība

Kontaktpersona

Anna Belova

Adrese:

Gaujas iela 33A, Ādaži, Ādažu novads, LV-2164

Tālrunis, e-pasts:

+371 27809554, anna.belova@adazi.lv

II. PIETEIKTAIS PROJEKTS VAI INICIATĪVA

2. Projekta vai iniciatīvas
nosaukums

Carnikavas Novadpētniecības centra un Gaujas upes
ansamblis

3. Projekta atrašanās vai
iniciatīvas norises vieta

Jomas iela 7, Carnikavas pagasts, Carnikava

4. Kopsavilkums par projektu vai iniciatīvu (*maksimāli 100 vārdi*)

Carnikavas Novadpētniecības centra komplekss ar piegulošo teritoriju- tuvumā esošajām zvejnieku sētām un Gaujas upes līkumiem veido ainavu, kas arī mūsdienās raksturo cilvēka un dabas mijiedarbību. Pirms 10 gadiem šeit izveidota replika 1851.gadā būvētajai zvejnieku un pārcēlāju mājai "Cēlāji" (īstā ēka atrodas Latvijas Etnogrāfiskajā brīvdabas muzejā), tā tika atklāta 2012.gadā. Šodien te ikviens var iepazīt Carnikavas pagasta veidošanās vēsturi, tradīcijas un īpašo nēģu zvejas arodu cauri gadsimtiem. Carnikavas novadpētniecības centrs organizē ekskursijas un izzinošus pasākumus par nēģu zveju mācot un parādot dažāda vecuma apmeklētājiem zvejnieku sadzīvi un tradīcijas, gan rīkojot dažādus pasākumus (Nēģu svētkus, Lieldienu, Ziemassvētku, Līgo svētku, Baltā galdauta svētku aktivitātes u.c.). Turklāt centrs ir ne tikai vietējai kopienai nozīmīga pulcēšanās vieta, bet arī tūristu piesaistes punkts. Gaujas upes posmam no Carnikavas līdz Rīgas jūras līcim skatāmie gleznainie loki ir skaisti visos gadalaikos, šeit izveidota gājēju taka un promenāde. Līdz šai dienai ir saglabāties Gaujas grīvas dabiskais izskats, tā sniedz ne tikai estētisku baudījumu, bet arī piedāvā daudzveidīgas rekreācijas iespējas (putnu vērošanu, makšķerēšanu, izbraucienus ar laivām). Gauja ir viena no retajām Latvijas lielajām upēm, kuras ieteka ir pilnīgi dabiska. Veiksmīga pašvaldības, iedzīvotāju un uzņēmēju sadarbība ir pamats vietas ilgtspējai, piederības, lepnuma sajūtas izkopšanai un tradīciju saglabāšanai nākamajām paaudzēm.

5. Fotoattēls, kas reprezentē pieteikto projektu vai iniciatīvu (JPEG formāts, izšķirtspēja 350 dpi, fotoattēla autors)

Carnikavas Novadpētniecības centrs un Gaujas upe. Foto- Vladislavs Podvinskis, 2020

III. PROJEKTA VAI INICIATĪVAS ĪSS RAKSTUROJUMS

6. Projekta vai iniciatīvas uzsākšanas laiks

gads mēnesis

7. Projekta vai iniciatīvas pabeigšanas laiks

2012	oktobris
2019	decembris

8. Projekta vai iniciatīvas partneri
(ja tādi ir)

Carnikavas Novadpētniecības centrs, Carnikavas novada pašvaldība (Šobrīd Ādažu novada pašvaldība)

9. Projekta vai iniciatīvas finansējuma avoti

Carnikavas novada pašvaldības finansējums (Šobrīd Ādažu novada pašvaldība); Valsts Kultūrkapitāla fonda finansējums; dažādu Eiropas Savienības fondu finansējuma piesaiste caur projektiem un iniciatīvām, u.c.

10. Projekta vai iniciatīvas galvenie uzdevumi (maksimāli 100 vārdi)

- *kvalitatīvas kultūrvides uzturēšana novadā, kultūrvēsturiskā mantojuma saglabāšana, kultūrvēsturiskās izpratnes veidošana un popularizēšana sabiedrībā caur pasākumiem, izstādēm, ekspozīcijām, ekskursijām un citām aktivitātēm.*
- *vēsturisko liecību par nēģu zvejas tradīcijām saglabāšana un turpināšana, ekspozīciju, izstāžu veidošana un uzturēšana, konsultāciju un izglītojošā darba veikšana novada kultūrvēstures jomā, izglītojošo programmu izstrāde un īstenošana par dabas, ainavas un vides tematikām, kā arī vietējo zināšanu pārnese.*
- *teritorijas attīstība un ainavas izkopšana gan estētiskā, gan ekoloģiskā aspektā, sekmējot tūristu piesaisti.*
- *pieejamas un drošas rekreācijas vides izveide Gaujas upes krastos. Carnikavas novadpētniecības centra un tai apkārt esošo teritoriju attīstība notiek, lai saliedētu vietējos iedzīvotājus, nodrošināt vietu un telpas kopā sanākšanai, zināšanu un pieredzes apmaiņai, kā arī mākslinieciskām izpausmēm.*

IV. PROJEKTA VAI INICIATĪVAS ATBILSTĪBA VĒRTĒŠANAS KRITĒRIJEM

12. Ilgtspējīga teritorijas attīstība (maksimāli 100 vārdi)

Pirms 10 gadiem, piesaistot finansējumu no dažādiem avotiem un ar sabiedrības atbalstu veidojot projektus, ir izdevies radīt nozīmīgu kultūras mantojuma saglabāšanas un tradīciju izkopšanas vietu. Carnikavas novadpētniecības centrs turpina attīstīties, ar pašvaldības atbalstu notiek labiekārtošanas un paplašināšanas darbi. Pēdējais lielākais projekts ir kompleksa paplašināšana izbūvējot jaunu saimniecības ēku un nojumi, kas paredzēta ekspozīciju izvietojumam, kā arī ierīkojot asfaltētu stāvlaukumu un slīpu laivu ielaišanai un izceļšanai.

Ir apzināti vietas vizuālo identitāti veidojošie elementi un celta to nozīmība, piemēram, nēģu ķeršanas un apstrādes prasmes Carnikavā 2019.gadā iekļautas Nemateriālā kultūras mantojuma sarakstā Latvijā, un Carnikavas nēģi 2015.gadā iekļauts ES Aizsargātu ģeogrāfiskās izcelsmes norāžu reģistrā, kas ir pirmais šajā reģistrā iekļautais Latvijas pārtikas produkts. Tāpat aktīvi arī notiek ainavas sakopšana Gaujas upes krastos un upes grīvas zonā, kur 2019. gadā veikta pelēko kāpu atbrīvošana no invazīviem augiem un biotopu atjaunošana. Turpinot nēģu zvejas tradīcijas, pašvaldība katru gadu iegulda līdzekļus, lai Gaujas augštecē palaistu miljoniem nēģu mazuļu, tā veicinot sugas aizsardzību. Tiek plānota dabas tūrisma infrastruktūras attīstība, veidojot jaunas takas, autostāvvietas un dažādus pakalpojumus.

13. Projekta nozīme kā labās prakses paraugam (maksimāli 100 vārdi)

Carnikavas Novadpētniecības centra komplekss ar piegulošo teritoriju- tuvumā esošajām zvejnieku sētām un Gaujas upes līkumiem, ir piemērs ilgtspējīgai cilvēka un dabas mijiedarbībai. Vēsturiskā mantojuma saglabāšana, viegli pieejama un droša vide iedzīvotājiem un novada viesiem ar rekreācijas un izzinošu funkciju, dabas vērtību cildināšana, saglabāšana un aizsardzība nezaudē aktualitāti padara šo vietu nozīmīgu ne tikai vietējā līmenī, bet arī atpazīstamu reģionālā un nacionālā līmenī. Projekta pieredze demonstrē, kā kopjot nēģu zvejas tradīcijas tiek veidota un kopta ainava, iesaistīta un izglītota sabiedrība. Apvienojot Gaujas upi, nēģu zveju, Piejūras dabas parka vērtības un vēsturisku vietu ir izveidota unikāla notikumu vieta.

Carnikavas Novadpētniecības centra organizētie pasākumi, izstādes par vēstures un kultūras vērtību saglabāšanu, muzejpedagoģiskās programmas, daudzfunkcionāla telpu izmantošana, kā arī sakoptas rekreācijas vietas un pieejas pie upes uzturēšana iedzīvotājiem

un tūristiem, ir lielisks piemērs ainaviski nozīmīgai teritorijai. Vēl viens lielisks labas prakses piemērs ir Carnikavas spēja izcelt savu identitāti. Simbols- nēģis un nēģu zvejas kultūra ir pamats ikgadēji notiekošajiem Nēģu svētkiem. Nēģu svētki ir unikāli Latvijai un simbolizē zvejas sezonas atklāšanu. Pirmo reizi tie tika Latvijā organizēti 2001.gadā, un ik gadu svētki tiek plaši apmeklēti ar vairāk kā 30 000 apmeklētājiem. 2022.gada janvārī tika organizēta jauna iniciatīva "Nēģu vilciens- sajūtu un garšu piedzīvojums Carnikavā", kas ir piemērs kā jaunā veidā iepazīstināt iedzīvotājus ar Carnikavas lepnumu. 2019. gadā tika atklāts mākslinieka Ginta Gabrāna inovatīvs virtuālās vides objekts "Nēģi nāk", kur jebkurš interesents izmantojot SAN aplikāciju var apskatīt virtuālus vides objektus savās vadierīcēs.

14. Sabiedrības iesaistīšanās (maksimāli 100 vārdi)

Vietējās kopienas un pašvaldības sadarbība uztur šo teritoriju dzīvu un pulsējošu, gan ikdienā dodoties pie upes, gan piedaloties vides sakopšanā, gan izstāžu inventāra papildināšanā, gan atbalstot rīkotos svētku pasākumus. Carnikavas Novadpētniecības centra teritorija un tās apkārtnē ir iecienīts galamērķis gan vietējiem iedzīvotājiem, gan tūristiem. Liels ieguldījums tradīciju kopšanā ir vietējiem novada amatniekiem, māksliniekiem un uzņēmējiem. Piemēram, tuvumā esošā zvejnieku sēta, kur darbojas zvejas uzņēmums "Leste", aktīvi piedalās Centrā organizēto izglītojošo nodarbību organizēšanā, mācot bērniem un vecākiem par nēģu zvejas tradīcijām, tā nodrošinot zināšanu pārnesi, kā arī atbalstot slavenos Nēģu svētkus ar saķertajiem nēģiem un pašu pagatavotajiem ēdieniem. Sadarbojoties ar novada izglītības iestādēm un biedrībām, Novadpētniecības centra teritorija sniedz plašu telpu iedzīvotāju iniciatīvu realizēšanai, piemēram, individuālu pasākumu organizēšanai, izstāžu/instalāciju veidošanai u.c.

15. Izpratnes par ainavu vērtību veidošana (maksimāli 100 vārdi)

Dabiskā Gaujas upes ainava ar tās ieteku jūrā un Novadpētniecības centra "Cēlāju" saimniecības ēkas sniedz vēstījumu par dabas ainavas un cilvēku mijiedarbību daudzu gadu garumā. Pirmskara presē Carnikava dēvēta par "nēģu karalisti" – nēģis visos laikos bijis Carnikavas iedzīvotāju labklājības avots, simbols un goda lieta. Šodien fokusā ir upes nēģa aizsardzība, zvejas tradīciju un novada kulinārā mantojuma saglabāšana. Gaujas upes grīva un upes loki ir bagāti ar ekosistēmu dažādību un sugu daudzveidību. Centrā nodrošinātās aktivitātes un zināšanu pārnese sekmē saudzīgas attieksmes veidošanu pret dabu, kā arī vēsturisko mantojumu ainavā. Pateicoties Carnikavas Novadpētniecības centra iniciatīvai, Gaujas upe un tās grīva iekļauta nacionālas nozīmes ainavu pieteikumos. Piemēram, Gaujas upes grīva ar piekrastes kāpu mežiem iekļauta elektroniskajā ainavu dārgumu krātuvē "Latvijas ainavu dārgumi vakar, šodien, rīt" un Carnikavas ciems ir viens no Līvu ceļa punktiem KM informatīvajā kampaņā "Atrastā Latvija". Carnikava un Gaujas upe atrodas dabas parkā "Piejūra", kas ir NATURA 2000 teritorija, un ir trešais vecākais dabas parks Latvijā, kur ierobežota saimnieciskā darbība un apbūve, atstājot vietu dabiskai, mazizmānītai piekrastes ainavai, šādi jau daudzu gadu garumā veidojot izpratni un attieksmi par ainavas vērtību ne tikai vietējā, bet arī nacionālā mērogā.

16. Ainavu plānošana un pārvaldība (maksimāli 100 vārdi)

Carnikavas Novadpētniecības centra kompleksa teritorija ar tuvumā esošajām zvejnieku sētām un Gaujas upes līčiem, ir iekļauta nozīmīgākajos novada attīstības dokumentos. Ādažu novada Attīstības programmā 2021.-2027. (https://www.adazi.lv/wp-content/uploads/2021/07/2021.07.27_Adazu-novada-Attistibas-programma-2021-2027_1_sejums.pdf) un Ādažu novada Ilgtspējīgas attīstības stratēģijā 2013.-2037. (https://www.adazi.lv/upload/novada_dome/attistibas_programma_11_17/adazu_ilgtspējigas_attistibas_strategija_2016_03_22.pdf) minēti kā vieni no nozīmīgākajiem novada objektiem un kā nozīmīgi identitātes un kultūras veidotāj objekti. Savukārt nēģu zvejas tradīcijas- Nēģu ķeršanas un apstrādes prasmes Carnikavā 2019.gadā iekļautas Nemateriālā kultūras mantojuma sarakstā Latvijā, kas izceļ to unikalitāti un nozīmību. (<https://nematerialakultura.lv/Elementi/negu-kersanas-un-apstrades-prasmes-carnikava-2019/#audio>) Tāpat arī "Carnikavas nēģi" ir zīmols, ietver nēģu ķeršanu un pārstrādi un sagatavošanu pēc senām tradīcijām un īpašām receptēm, kas raksturīgas tieši Carnikavai un tas ir iekļauts ES Aizsargātu ģeogrāfiskās izcelsmes norāžu reģistrā (https://www.zm.gov.lv/public/ck/files/PVD/AGIN_Carnikavas%20negi_specifikacija_20_06_2013.doc). Gaujas upes grīva ar piekrastes kāpu mežiem iekļauta Ainavu dārgumu elektroniskajā sarakstā. (<https://ainavudargumi.lv/gaujas-griva-ar-piekrastes-kapu-meziem/>). Plašāka informācija ir pieejama Carnikavas Novadpētniecības centra uzturētajā tīmekļvietnē <http://www.zivis.carnikava.lv/lv>, kur sniegta saistoša informācija par kopējo novada vēsturi, Carnikavas Novadpētniecības centru, nēģu zvejas kultūru utt.

V. PIETEIKUMA NOFORMĒŠANA

Aizpildītas pieteikuma veidlapas maksimālais apjoms 10 lapaspuses.

Pieteikuma veidlapai var pievienot:

- ne vairāk kā 10 fotoattēlus: *JPEG formātā ar izšķirtspēju 350 dpi;*
- ne vairāk kā 3 posterus vai informatīvos bukletus: *augstas izšķirtspējas pdf formātā vai JPEG 350 dpi*
- vienu videomateriālu līdz 10 minūšu garumam.

* * *